

ХІ З'їзд ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА — ВІКОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проф. О. М. Хвисяк, проф. В. Г. Марченко, проф. О. В. Більченко

28–30 вересня 2011 р. у Харківській медичній академії післядипломної освіти відбулася визначна подія — ХІ з'їзд Всеукраїнського лікарського товариства (далі — ВУЛТ), присвячений його 100-річному ювілею, в якому взяли участь сотні делегатів з усіх регіонів України та із закордону. Знаменним є те, що віковий ювілей ВУЛТ збігся зі святкуванням 150-річного ювілею Харківського медичного товариства — одного з найстаріших і найпотужніших лікарських товариств в Україні.

Медичні товариства в Україні мають понад 150-річну історію. Першими об'єдналися лікарі Києва, Одеси та Харкова. Ці організації обмежувалися діяльністю у своїх містах.

Історія ВУЛТ розпочалася в жовтні 1910 р., коли українські лікарі вперше об'єдналися, заснувавши у Львові Руське лікарське товариство, до складу якого увійшло кілька сотень лікарів. У 1912 р. товариство перейменували в Українське лікарське товариство, і воно проіснувало до 1939 р. Трохи пізніше, у 1917 р., у Києві з'явилася Всеукраїнська спілка лікарів, яка працювала протягом трьох років паралельно з існуванням Української Народної Республіки. Це об'єднання припинило роботу в 1920 р. У період до початку 90-х рр. минулого століття професійні організації лікарів та медичних працівників виконували різні функції, але жодна з них не втілювала в собі ідею лікарського професійного самоврядування.

У 1977 р. було засновано Світову федерацію українських лікарських товариств (СФУЛТ) зі штаб-квартирою в Чикаго. А вже в червні 1990 р. з'явилося ВУЛТ в його сьогоденньому вигляді. У серпні того ж року на III конгресі СФУЛТ, який уперше проходив в Україні (у Києві та Львові), ВУЛТ було включено до складу цієї організації.

Другого квітня 2005 р. ВУЛТ був зініційований законопроект про лікарське самоврядування, уперше поданий для публічного обговорення на VIII Всеукраїнському з'їзді ВУЛТ.

У квітні 2008 р. в м. Тель-Авіві (Ізраїль) ВУЛТ було прийнято до Європейського

форуму лікарських товариств (ЄФЛТ/ВООЗ) — European Forum of Medical Associations (EFMA/WHO), який займається також питаннями лікарського самоврядування.

У жовтні 2008 р. на 59-й Світовій лікарській асамблеї в м. Сеулі (Південна Корея) на форумі Світового лікарського товариства (World Medical Association) членство в цій найпотужнішій та найавторитетнішій світовій лікарській організації було надано й ВУЛТ.

ВУЛТ у м. Белграді (Сербія) стало членом Форуму лікарських організацій країн Центральної та Східної Європи (ZEVA).

У 2010 р. в Євпаторії відбувся X Всеукраїнський з'їзд ВУЛТ та інших лікарських організацій, на якому було прийнято Етичний кодекс лікаря України.

У м. Нью-Делі (Індія) ВУЛТ узяло участь у 60-й Світовій лікарській асамблеї Світового лікарського товариства (WMA). У 2010 р. ВУЛТ було задіяно в зустрічі членів ЄФЛТ/ВООЗ (European Forum of Medical Associations) у м. Санкт-Петербурзі (Росія). У межах міжнародного XIII конгресу СФУЛТ у Львові на локальному рівні було відзначено 100-річчя Українського лікарського товариства.

У вересні 2010 р. ВУЛТ було прийнято до лав Південно-Східного Європейського лікарського форуму (ПСЄЛФ) — Southeast European Medical Forum (SEEMF) і введено до складу його правління.

ВУЛТ широко обговорює необхідність упровадження професійного лікарського самоврядування в Україні.

Лікарське самоврядування — основа функціонування Світового лікарського товариства (WMA). Це задекларовано в численних документах про професійну автономію і самоврядування лікарів, де вказано, що незалежно від особливостей національної системи охорони здоров'я будь-якої країни лише самі лікарі повинні регулювати стосунки всередині своєї професійної корпорації та вирішувати питання здійснення безпосередньої лікарської діяльності,

що є абсолютною умовою високої якості медичної допомоги.

Ураховуючи вищезазначене, практично в усіх розвинених країнах світу основне місце в організації лікарської діяльності належить національним лікарським організаціям, котрі є відповідальними перед суспільством за якість медичної допомоги, дотримання норм лікарської етики та вирішують інші питання охорони здоров'я.

Основним завданням національних лікарських організацій є формування в лікарському співтоваристві та в суспільстві таких відносин, за яких лікар є персонально юридично й фінансово відповідальним за результати своєї діяльності перед національною лікарською організацією, а національна лікарська організація — за результати діяльності лікаря перед хворими і суспільством.

Відповідно до особливостей національної системи охорони здоров'я, традицій, поглядів лікарів-професіоналів, у кожній державі сформувалися свої форми лікарського самоврядування. У різних країнах сьогодні можна відзначити такі основні функції та повноваження національних лікарських товариств:

1. Встановлення стандартів та правил професійної діяльності, моніторинг їхнього дотримання; прийняття та дотримання норм Етичного кодексу лікаря та Правил належної медичної практики; контроль якості надання медичної допомоги.

2. Захист прав пацієнтів (робота зі скаргами пацієнтів та позасудове вирішення спорів, компенсаційні виплати пацієнтам за рахунок спеціальних страхових фондів, створюваних товариством).

3. Ведення загальнодержавного реєстру лікарів; допуск до професійної діяльності самостійно та/або спільно з державними органами; проведення та/або організація атестації лікарів; страхування професійної відповідальності лікаря; захист професійних прав, соціальних прав та гарантій лікарів; організація та забезпечення безперервної професійної освіти й підвищення кваліфікації, контроль якості освітнього процесу; застосування санкцій за порушення встановлених стандартів, правил, етичних норм (система штрафів, аж до позбавлення права займатися професійною лікарською діяльністю).

4. Координація наукових досліджень.

5. Представництво в парламентах, урядах, регіональних органах влади, участь у законотворчій діяльності у сфері охорони здоров'я та інших суміжних сферах; інформаційно-просвітницька діяльність як серед лікарів, так і серед населення.

ВУЛТ проводить свої регулярні всеукраїнські з'їзди, опікується питаннями оплати праці та умов роботи лікарів, лікарського самоврядування, будівництва соціального і службового житла для медиків на території закладів охорони здоров'я, правового супроводу та юридичного захисту лікарської діяльності, становлення повноцінної приватної лікарської практики, підвищення кваліфікації українських лікарів (у тому числі й за кордоном), здійснює широку міжнародну діяльність спільно з Німецьким лікарським товариством (нім.: Bundesärztekammer, англ.: German Medical Association), Фінським лікарським товариством (фін.: Suomen Lääkäriliitto, англ.: Finnish Medical Association), Польським лікарським товариством (пол.: Naczelna Izba Lekarska, англ.: Polish Medical Association), Болгарським лікарським товариством (болг.: Български Лекарски Съюз, англ.: Bulgarian Medical Association) та Австрійським лікарським товариством (нім.: Sterreichische Ärztekammer, англ.: Austrian Medical Association).

Також одним із напрямків діяльності ВУЛТ є вдосконалення української медичної термінології та підготовка друкованих видань. ВУЛТ був виданий перший в Україні «Російсько-український медичний словник», який потім неодноразово доповнювався і перевидавався. Також було підготовлено до видання «Російсько-український медичний словник з латинськими назвами» і «Російсько-український медичний словник з іншомовними назвами». Було відновлено й випуск науково-практичного часопису «Українські медичні вісті», який уперше вийшов друком у 1918 р. Регіональні осередки ВУЛТ випускають газети «Народне здоров'я» (м. Львів), «Колега» (м. Івано-Франківськ), «Для Вашого здоров'я» (м. Чернівці), «Слово лікаря» (м. Миргород).

Славетна 100-річна історія ВУЛТ та 150-річна історія Харківського медичного товариства є підґрунтям, на якому має будуватися майбутнє лікарського самоврядування в Україні. Безумовно, ці лікарські організації надалі відіграватимуть значну роль у побудові лікарського самоврядування в Україні.